

НЕВЕРБАЛЬНІ ОЗНАКИ БРЕХНІ: ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ

Сумець С.І.

Науковий керівник – канд. філос. наук, проф. Коробкіна Т.В.
Харківський національний університету радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, ХНУРЕ, каф. Філософії, тел. (097)7916521)
e-mail: svitlana.sumets@nure.ua

The article discusses one of the pressing issues of modern psychology, which presents the results of a theoretical study of the phenomenon of "lies" and its features in the process of understanding non-verbal communication. This work is devoted to the disclosure of the concept of lies and gender differences in the manifestation and orientation of lies.

У кожній науці або сфері діяльності є свій внутрішній конфлікт, який і змушує цю сферу розвиватися. Бажання людини брехати, але не бути обдуреним породжує розвиток методів виявлення брехні. Ці методи – об'єкт цікавості в сучасному світі, що обумовлює актуальність даної теми. Маємо за мету описати методи виявлення брехні, відмінності та форми прояву ознак брехні в жінок та чоловіків, вивчити розбіжностей у спрямованості брехні на основі дослідження В.В. Знакова за гендерною належністю.

Основний професійний метод в рамках поведінкового підходу – профайлінг. Система профайлінгу оцінює правдивість одержуваної інформації по невербальному каналу. Методологічною основою профайлінгу є вивчення поведінки, емоцій, психологія відчуттів та міжособистісного спілкування тощо.

Існує безліч факторів, які штовхають людей на брехню. У чоловіків це бажання показати себе більш вигідно, прагнення зберегти соціальні стосунки, що виявляється в компліментах, брехня як спосіб звернути на себе увагу, прагнення забезпечити засоби до існування, бажання показати перевагу й ін.

У свою чергу, основними факторами брехні у жінок є прагнення допомогти, обман як спосіб зберегти соціальні стосунки, прагнення зберегти сімейне благополуччя, страх показати свої слабкості та ін.

Д. Пауло і її колегами був виявлений ряд цікавих гендерних відмінностей, пов'язаних з повідомленням брехні. Хоча не було виявлено гендерних відмінностей, що стосуються частоти брехні, був відзначений факт, що чоловікам і жінкам властиві різні типи брехні. Чоловіки частіше вдаються до самоорієнтованої брехні, тоді як жінки – до брехні, направленої на інших.

Дослідник В.В. Знаков зазначає, що чоловіки й жінки по-різному усвідомлюють свою власну брехню. Він пише, що у чоловіків брехня або обман, як правило, бувають ситуативними: вони точніше жінок можуть описати ситуації, у яких брешуть, і чітко усвідомлюють, з якою метою це

роблять. Тобто вони більш критично ставляться до своєї чесності. Жінки ж можуть обманювати, цілком щиро вважаючи себе чесними людьми. Однією з причин такого становища є типовий для жінки й тому малопомітний навіть для неї самої плавний перехід від напівправди до обману.

Нами також була зроблена спроба (по матеріалам опитування В.В. Знакова) дослідити психологічний феномен брехні, гендерних відмінностей в розумінні даного явища, її особливостей і причин. Дослідження проводилося з метою вивчення особливостей і причин брехні студентів університету радіоелектроніки, проведення порівняльного аналізу ставлення до брехні та її особливостей представників кожного гендеру.

Аналіз змісту визначень брехні показує, що студенти виділяють різні види брехні: брехня з метою самозахисту, брехня задля жарту, брехня через заздрощі, брехня для самовихваляння, брехня заради задоволення тощо.

Підлітки двох груп не вважають брехню виключно негативним явищем. Лояльного ставлення до брехні дотримуються 93% дівчат і 76% хлопців. Брехня як абсолютне зло сприймається лише 7% дівчат і 24% хлопців.

Аналіз гендерних відмінностей показує, що дівчата в 53% випадків вдаються саме до «брехні з боязні покарання» в ситуації спілкування з батьками та в 60% – з учителями. У той же час «брехня з прагнення до похвали» є для дівчат вагомою причиною збрехати батькам та лише в 20% випадків – педагогам. Крім того, вони частіше хлопців вказують у якості причин брехні альтруїстичні мотиви з домінуючим при цьому бажанням «врятувати іншого», «уникнути сварки з друзями й псування стосунків». Хлопці в 33% випадків вдаються до «брехні з боязні покарання» в ситуації спілкування з батьками та в 33% – з учителями. 24% хлопців вдаються до «брехні з прагнення до похвали» в спілкуванні з батьками, і 33% – з педагогами. У ситуації спілкування з однолітками студенти частіше обирають брехня з метою «бути прийнятими в компанії» і прагнення краще виглядати в очах друзів. Найболючіше представники кожного гендеру сприймають саме брехню з боку друзів.

Отже, після проведеного дослідження можемо сказати, що отримані нами дані частково збігаються з дослідженням В.В. Знакова статевих відмінностей у розумінні причин брехні. Та варто підкреслити, що вище зазначене не слід розглядати, як висновки щодо впливу гендерних відмінностей на виявлення брехні представників кожного, усе ґрунтується лише на стереотипному баченні, патріархальних традиціях та усталеному положенню жінки й чоловіка в суспільстві у зв'язку з історичним розвитком.